

YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARININ İÇİNDE YAŐADIKLARI TOPLUMLARA ÉNTEGRE OLMASINDAKİ ENGELLERDEN BİRİ OLAN DİL PROBLEMİ

Dr. Nergis BİRAY

Yurt dışındaki Türk ailelerinin ve bunların yaŐadıkları kùltür problemleri üzerinde daha önce duruldu. Bunları tekrar etmeyeceğim. Ancak bunlardan en önemlisi olan dil problemi üzerinde biraz daha teferruatlı Şekilde durmak istiyorum.

Genel anlamda dil bir öğrenme değil, doęuŐtan getirilen bir kabiliyettir. Çocuk dúnýaya geldikten sonra içinde bulunduğu ortmadan konuŐulan dili duyarak, tekrar ederek öğrenir. Çocuęun doęuŐtan itibaren edindiği bu dile **anadili** diyoruz. Çocukta dil mantığı olarak devamlı bir Őekilde bu **anadili mantığı** hâkimdir.

Anadilin geliŐtirilmesi ve **kùltür dili** haline getirilmesi daha sonraki bir iŐtir. Anadilinin mantığını küçük yaŐlarda kavrayan çocuk, okuma ve yazmayı öğrendikten sonra kùltür diliyle yazılmış seviyesine uygun kitapları okuyarak yavaş yavaş kendi kùltür diline de sahip olur. Bunda güzel ve doğru konuŐmaların dinlenmesi de önemli rol oynar. Çocuk ilk öğretimden yüksek öğretime kadar çeŐitli eğitim kademelerinde kendi anadilinin gramer kurallarını da öğrenir.

İkinci bir dilin öğrenilmesi ancak anadilinin bir kùltür dili olarak öğrenilmesi ile mümkündür. Anadilini yüksek seviyede bilmeyen birinin ikinci bir dili kùltür dili seviyesinde öğrenmesi hemen hemen mümkün değildir. Zira anadilini bir kùltür dili seviyesinde bilmeyen birinin zaten geliŐmiŐ bir kùltürü yoktur. Kùltürsüz birinin bir yabancı kùltür

mahsulü olan ikinci bir kùltür dilini öğrenmesi beklenemez.

Bu açıklamalardan sonra yurt dışındaki Türk çocuklarının dil durumlarına temas edelim:

Bu çocuklar ya Türkiye'de doğup buradaki eğitimlerini yarım bırakarak yurt dıŐına gitmiŐler, ya da orada doęmuŐlardır. Demek ki bu çocuklar her iki halde de ancak anne ve babalarından yahut da yakın çevresinden dil öğrenmektedirler. Ancak bu çocukların anne ve babaları da Türkçeyi bir kùltür dili olarak değil, sadece bir diyalekt olarak bilmektedirler. Bu insanların bildiği Türkçe kelimelerin sayısı oldukça sınırlıdır. Bu sebeple anadilini ve ana dili mantığını kısmen kazanan bu çocuklar Türkçe bakımından daha ileriye gidememektedirler.

İkinci bir husus ise, bu çocukların buldukları ÷lkenin eğitim sistemi içinde ve o ÷lkenin diliyle eğitilmeleridir. Bu eğitim ise ana okulu hariç beŐ-altı yaŐlarında başlamaktadır. Halbuki bu yaŐlar, çocuğun anadilini yavaş yavaş Őekillendirmeye baŐladıęı yaŐlardır. İŐte tam bu sırada çocuk ikinci bir dille karŐılaŐıyor. Çocuk bu durumda ikinci dili bir yabancı dil olarak değil ikinci bir anadili olarak öğrenmeye baŐlıyor. Dolayısıyla çocuğun kafasında iki anadilin mantığı birbiriyle çarpıŐıyor, ve bir karmaŐıklık ortaya çıkıyor. Çocuk Türkçe bir cümleyi Almanca'nın veya Fransızcanın cümle düzenine göre konuŐuyor. Yahut da Fransızca bir cümlenin içine bir iki tane Türkçe kelime sıkıŐtırıyor. Bu durum ise elbette garip karŐıla-

nyor ve çocuğun dil gelişmesini engelliyor.

Üçüncü bir husus ise Avrupa dillerinin mensup olduğu Hint-Avrupa dillerine göre Türkçenin çok farklı bir yapıya sahip oluşudur. Bu farklılıkları ana hatları ile kısaca izah edelim:

1. Fonetik olarak her iki dildeki sesler arasında farklılık vardır. Bu farklılık kelimelerin seslendirilişine yansımaktadır.

2. Türkçe, eklemeli bir dildir. Türkçede eklerin vazifelerini kendiliğinden kavramamış olan bir çocuk Türkçe kelimeleri kullanamaz. Halbuki Avrupa dillerindeki ek durumu daha farklıdır. Türkçedeki bir ekin görevini bu dillerde bazan bir kelime görmektedir. Türkçede şahıs ve zaman ifadesinin kelimelere getirilen eklerle dile getirildiğini unutmamak gerekir.

3. Cümle yapısı da oldukça farklıdır. Cümle içinde kelimelerin dizilişi (özne, nesne, fiil vs.) Avrupa dillerinde birbirine benzer. Ancak Türkçedeki dizilişin sırası Avrupa dillerinden ayrıdır. Dil denen anlaşma vasıtasının ise, cümlelerden ve bu cümlelerin meydana getirdiği konteksten başka bir şey olmadığını hepimiz biliyoruz.

4. Ancak Türkçeyi iyi bilenlerin sahip olduğu mecazların, benzetmelerin veya diğer dil inceliklerinin bilinmemesi.

Bir diğer husus ise bu çocukların Türkçenin en güzel ifade vasıtası olan şiir, şarkı, masal ve hikâye bilmemeleridir. Bunlardan şiir, Türk dili için birinci şarttır. Zira Türkçe en güzel ifadesini şiirde bulur. Şarkının, telâffuzun düzelmesine; hikâye, masal gibi edebiyat mahsüllerinin de dille düşünmeye yardım ettiğini unutmamak gerekir.

Şimdi yukarıda sıraladığımız olumsuz şartlar içinde bulunan bir çocuğun durumunu ele alalım:

Bu çocuğun ailesi eğitimsiz olduğu için çocuğunu eğitemeyecektir. Bu aile kültür dilini bilmediği için ona dil de ka-

zandıramayacaktır. Çocuk sokağa çıktığında Türk aileler genellikle aynı mahallelerde yaşadıklarından yine kendi durumundaki çocuklarla karşılaşacaktır. Ve belki de onlardan olumsuz yönde etkilenecektir. Okula gidince henüz okulda kullanılan dili tam öğrenemediğinden ve yukarıda izah ettiğim sebeplerden dolayı da tam öğrenemeyeceğinden öğretilenleri anlayamayacaktır. Dolayısıyla okulunu sevmeyecek ve başarılı olamayacaktır. Böylece içinde yaşadığı toplumu tam manasıyla anlayamayacak ve onunla bütünleşemeyecektir. Türkiye'den ve Türk milletinden uzak olduğu için kendi ailesinin mensup olduğu milleti de bilmeyecektir. Zira Avrupadaki Türk ailelerin oturduğu mahalleler çocuk için tam bir Türk sosyal çevresi olmaya yetmez. Bu durumda ortaya **kültürel kimliksiz** gençler çıkacaktır. Bu gençler ne Türktür, ne Alman ne de başka bir şey. Bu insanlar, içinde buldukları toplumları varlıklarıyla rahatsız eden, mensup olduğu milletin bir ferdi olan bizlere de üzüntü veren kaybedilmiş insanlardır.

Problemin çözümü nedir?

Bence problemin çözümü onlara bir kültürel kimlik kazandırmaktır. Ancak kültürel bir kimlik sahibi olan insanlar, başka bir kültürü anlayıp ona uyum gösterebilirler. Bu, Avrupadaki Türk çocukları için onlara Türk kültürünü kazandırmaktır. Bir kültürün en önemli taşıyıcısı ile dildir. Demek ki şu anda yapılacak ilk iş oralardaki Türk çocuklarına önce anadili mantığını ve sonra anadilini geliştirici şekilde Türke öğretilmelidir. Bunun için de daha önce belirttiğim olumsuzlukların giderilmesi gerekir.

Bunlardan önce ailede ve okulda anadilini çocuğa kazandırmak için çalışılmalıdır. Ailelere çocuklarının kendi anadillerini doğru olarak öğrenmelerinin çok faydalı olduğu anlatılmalıdır. Aileler ikna edildikleri takdirde çocuklarına daha fazla ilgi göstereceklerdir. Esasen ailelerin kendilerinin de Türkçe ko-

nusunda bilgilendirilmeye ihtiyaçları vardır. Bu ailelerin bir çoğu kültür diliyle yazılmış herhangi bir şey okumamaktadırlar. Bu sebeple ilk önce Türk çocuklarının aileleri bir eğitim ve kültür ortamı haline getirilmeye çalışılmalıdır. Ailelere Türkçe basılmış gazete, dergi ve kitap gibi dökümanlar ulaştırılmalıdır. Ailelerin ilgi gösterecekleri tiyatro ve sinema gösteriler tertip edilmelidir. Ailelerin Türkçe ve kültür seviyeleri biraz yükselirse meselenin bir kısmı halledilmiş olacaktır. Bundan sonra yapılacak iş, çocuğa kültür dilini kazandırmak olacaktır. Yurt dışındaki bir Türke yalnız yurt dışındaki ortam içinde bir kültür dili verilemez. Bu hususta ilgili yabancı ülkeyle Türkiye arasında mutlaka işbirliğine gidilmelidir. Türk Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı'ndan yardım istenmeli ve Türk yetkilileri bu konuda her türlü kolaylığı göstermelidir. Çocukların seviyelerine uygun hikâye, masal ve şiir kitapları hazırlanmalı ve çocuklara ulaştırılmalıdır. Hatta yurt dışı eğitim kurumları çocuklara bu kitapları okuyup öğrenme mecburiyetini getirmektedir. Ayrıca Türk dilinin iyi örneklerinin bulunduğu teyp ve video kasetleri hazırlanıp duymaya ve görmeye yönelik döküman elde edilmelidir. Uygulanması zor olabilir ama şu da yapılabilir: Bu öğrenciler, belirli bir zamanda (mesal ilk okul 4-5) Türkiye'deki okullarda birer aylık eğitim görebilirler.

Yurt dışındaki bu çocuklara kendi ana dilleri iye öğretilmeden ikinci bir dil öğretilmemeli, ikinci bir dille eğitim yaptırılmamalıdır. Çünkü böyle bir durum önce çocuğun ana dili gelişmesini önler. Sonra da öğretilen ikinci dilin iyi

öğrenilmemesine sebep olur bugün modern liguistik ikinci üçüncü dillerin iyi bir şekilde öğrenilmesi için iyi öğrenilmiş bir ana dilinin gerektiğini ortaya koymuştur. Bu günkü ortamda yurt dışındaki Türk çocukları okul çağına kadar ailelerinden bir miktar ana dili öğrendikten sonra kendi ana dillerini tam kavrayamadan okullarda ikinci dille karşılaşılıyorlar. Bu ikinci dil bazen çocuğun ana dili yerine geçiyor ve çocuk bocalıyor. Çocuğun gelişmesi engelleniyor. Bunun giderilmesi için çocuğa ikinci dil öğretilmesi ana dili öğretiminden sonra bırakılmalıdır. Bu konudaki en etkili çare ilk okul öğretiminin hiç olmazsa ilk üç yıl ana diliyle ve ana dili çocuğunun aynı olan öğretmenler vasıtasıyla yapılmalıdır. Bu konudaki külfet Türk devletiyle ilgili devlet arasında paylaşılmalıdır.

Yukarıda dile getirdiğimiz tedbirlerin bir kısmı mâli yönden hayli masraflı olacaktır. Ancak insan mutluluğu için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmamalıdır. İlgili devlet bu çocukların ailelerinin gücünden yıllarca faydalanmışlardır. Bu insanların çoğu oraya davet üzerine gitmiştir. Dolayısıyla bu insanların problemleriyle ilgilenmek durumundadırlar. Nitekim son yıllarda bu ilgi artmaktadır. Ancak henüz yeterli değildir. Konu Türkiye açısından ise daha önemlidir. Çünkü Türk devletinin görevi, kendi insanları nerede olursa olsun bu insanlarla ilgilenip dertlerine çare bulmaktır. Türk devleti yıllardır yurt dışındaki vatandaşlarıyla yeteri kadar ilgilenmemiştir. Bu bir gerçektir. Bundan sonra ise gereken yapılmalıdır.

MİLLÎ FOLKLOR 3. CİLT

500.000 TL karşılığında ciltli olarak
adresimizden temin
edebilirsiniz.